

VAŽNI POVIJESNI DOGAĐAJI KOJI UTJEČU NA POLOŽAJ KATOLIČKE CRKVE I NA SADAŠNJI POLOŽAJ VJERONAUKA U REPUBLICI ČEŠKOJ

RUDOLF SMAHEL

Univerzita Palackého, Cyrilometodějská teologická fakulta
Univerzitní 22 (č. p. 244), 771 11 Olomouc, Češka

Primljeno:
15. 4. 2012.

Prethodno
priopćenje

UDK 37.014.
523:282(437.1)
371.15:268(437.1)

Sažetak

*S*adašnje stanje Katoličke crkve i katoličkog vjeronauka u školi u Republici Češkoj još uvijek je pod utjecajem važnih povijesnih događaja. Među njih svakako valja ubrojiti spaljivanje Jana Husa (1415), bitku kod Bijele gore nedaleko od Praga (1620), vladavinu Habsburgovaca i razdoblje komunističkoga totalitarnog režima. Danas je broj katolika u Republici Češkoj malen, pa je prema tome malen i broj učenika koji pohađaju katolički vjeronauk u javnoj školi. Vjeroučitelji laici se formiraju na teološkim učilištima, a nerijetko imaju i drugu profesiju.

Ključne riječi: *povijesni događaji, Republika Češka, katolički vjeronauk u školi, vjeroučitelj*

Može se reći da na sadašnje stanje Katoličke crkve kao i na stanje katoličkoga vjeronauka u školi u Češkoj utječe povijesni razvoj, a ponajprije nekoliko važnih povijesnih događaja. To je prvo tragični događaj osude i spaljivanja Jana Husa 6. srpnja 1415. u Konstanzu. Mnogi narastaji u Češkoj doživljavali su taj proces kao veliku nepravdu. Još i danas mnogi ljudi kažu da je učitelj i reformator Jan Hus bio mučenik. Stoga je svake godine 6. srpnja državni praznik, a prilično velik broj ljudi u Češkoj još i danas proživljava tu povijest.

Nadalje, za povijest češke nacije osobito je važan bio i poraz na Bijeloj gori nedaleko od Praga, 8. studenoga 1620. Češka se je vojska pod vodstvom evangeličkih zapovjednika u toj bitki borila protiv katoličke vojske i tu je poražena. Ondašnji je kralj Fridrik V. Palatinski odmah nakon

poraza sa svojim dvorom pobjegao iz Praga. Ta bitka kao i pogubljenje 27 čeških plemića i vitezova godine 1621. u Pragu bili su zatim neprekidno spominjani i duboko doživljavani u povijesti češkoga društva. Može se reći da je već 1621. godine započela nova katolicizacija. U doba tridesetogodišnjega rata (1618–1648) u Češkoj je vrlo snažno učvršćena vladavina Habsburgovaca, a jednako tako i moć Katoličke crkve. Mnogi češki evangelički plemići i uglednici morali su tada napustiti svoju domovinu i iseliti se u tuđinu. Podčinjavanje i podložnost češke nacije trajali su daljnjih tri stotine godina. Katolička je crkva bila vrlo blisko povezana s carem u Beču. Bilo je to doba dugoročne rekatolicizacije. Tlačenje evangelika opisali su mnogi češki domoljubi i uglednici, kao npr. poznati pedagog i biskup Jan Amos Komenski. To je potlačivanje bilo povezano i s Kato-

ličkom crkvom. Stoga su mnogi ljudi u Češkoj na kraju Habsburške monarhije 1918. godine u Pragu prihvatili i širili izreku: »Dalje od Beča, dalje od Rima!«

Na temelju tih povijesnih događaja utemeljena je 1920. godine, nakon nastanka Republike Čehoslovačke, Čehoslovačka hrišćanska crkva kojoj su pristupili mnogi Česi. U doba tzv. Prve republike (1918–1939) Katolička je crkva morala braniti svoj položaj i svoja prava u društvu.

Za totalitarnog režima vjeronauk su u školi podučavali uglavnom samo svećenici, koji su imali državnu dozvolu. Nastava je bila pod strogom kontrolom države. Laici većinom nisu imali nikakvo teološko znanje. Velik broj svećenika bio je utamničen ili osuđen na težak fizički rad. Karitativne aktivnosti bile su pod nadzorom države, a izvan toga zabranjene. Na svakoj službenoj misi bio je prisutan član državne službe sigurnosti koji je kontrolirao svaku svećenikovu riječ, kao i razgovor vjernika.

Tek nakon tzv. baršunaste revolucije 1989. godine započela je za sve crkve, pa

tako i za Katoličku crkvu, nova sloboda. Obnovljeno je djelovanje teoloških fakulteta. U više biskupija organizirani su katehetski tečajevi za katehete laike. Katehete laici aktivni su u raznim kršćanskim zajednicama i pokretima. Na teološkim fakultetima je malo studenata koji su svećenički kandidati, ali je zanimanje vjernika laika za studij na daljinu uz rad znatno veće. Evo nekoliko primjera. Na Teološkom fakultetu Sveučilišta Palacký u Olomoucu je nakon 1992. već 920 studenata završilo studije, apsolviravši petogodišnji program kršćanskog obrazovanja na daljinu. Dio onih koji su tako završili studij oduševljeno sudjeluje u pastoralnim i katehetskim župnim aktivnostima i u radu kršćanskih zajednica i pokreta. To su ljudi koji imaju vlastitu profesiju, a u svoje slobodno vrijeme dragovoljno rade u župi. Unatoč tomu, mora se reći da broj učenika koji pohađaju vjeronauk u posljednje vrijeme opada. Broj vjernika koji redovito dolaze u crkvu sada je u Češkoj uistinu vrlo malen i iznosi oko 5% od ukupnog broja stanovnika Republike Češke.